

ANDREI-DRAGOȘ GIULEA

Bradford F. Hinze și Irfan
A. Omar (eds.)

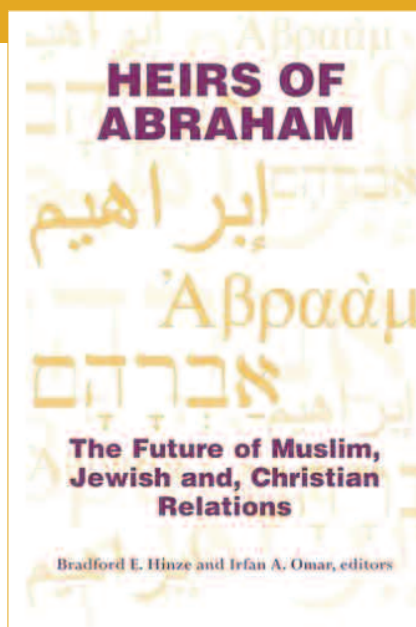
Heirs of Abraham. The
Future of Muslim, Jewish,
and Christian Relations

Maryknoll, New York, 2005.

Într-o epocă în care principala tensiune politică internațională se reconfigurează de la ceea ce s-a numit “războiul rece” la ceea ce deja se numește “războiul împotriva terorismului”, iar relațiile dintre musulmani, evrei și creștini se agravează, problema care se pune cel mai stringent este aceea a modalității în care tensiunea poate fi deconstruită și construit, în schimb, dialogul. Cartea de față, bazată pe o conferință organizată de universitatea Marquette din Statele Unite, încearcă tocmai acest lucru, prin punerea în contact a trei universitari americani, reprezentanți totodată ai celor trei comunități religioase, care au acceptat să vorbească despre semnificația lui Avraam în propria lor religie. Îi vom menționa în continuare, subliniind în același timp pozițiile lor.

În deschidere, Dr. Bradford Hinze, de la Marquette (din toamna lui 2005 la Fordham), face mai întâi un excurs asupra istoriei trialogurilor de după cel de-al doilea război mondial și conchide afirmând dificultatea cu care cele trei comunități pot începe un dialog, trebuind să depășească nenumărate elemente psihologice înainte de a împărtăși propriile credințe și practici religioase într-o atmosferă în care să existe respect autentic și chiar recunoaștere a erorilor. Ceea ce Hinze mai observă este că, datorită conflictelor și războaielor dintre cele trei comunități, dimensiunile socială și morală ar trebui să joace un rol însemnat în discuții.

Cel dintâi vorbitor este Reuven Firestone, profesor de iudaism medieval și islam la Hebrew Union College-Jewish Institute of Religion din Los Angeles și rabin. Pentru că Avraam este întâi de toate simbol al monoteismului, profesorul Firestone își centrează discursul asupra acestui fenomen. Discuția devine foarte interesantă chiar de la început pentru că Firestone nu introduce numai perspectiva religiei iudaice, ci, în plus, o perspectivă academică minimalistă. Fie această poziție acceptată universal sau nu, propunerea este importantă metodologic pentru că perspectiva academică este plasată în discuție și poate juca un rol important în impunerea unui dialog rațional și deschis.

Andrei-Dragoș Giulea
Teaching Assistant
Marquette University, USA

Author of the book:
Ființă și proces în ontologia lui
Noica (Humanitas, 2005). E-mail:
Dragos.Giulea@Marquette.edu

Key words:
Triologue, Judaism, Christianity,
Islam, Abraham, monotheism

În acord cu o pleiadă de universitari, Firestone prezintă poporul israelit ca unul dintre popoarele canaanite, locuitoare ale ținutului numit Canaan, anume hitiți și gherghesei, amorei, ferezei și hevei, toate fiind politeiste. Iudeii, la rândul lor, sunt la început politeiști, iar reforma regelui Iosea a reprezentat un prim pas important în trecerea de la politeism la monoteism printr-o campanie puternică de distrugere a templelor politeiste din regatul său. O perioadă intermediară între politeism și monoteismul exclusivist ulterior a fost probabil aceea a unui monoteism inclusiv, care accepta existența altor divinități în afara celei supreme. Exprimându-și poziția în termenii economiei de piață, Firestone afirmă că monoteismele se văd amenințate de la început de existența politeismelor. Chiar și între acestea din urmă au existat confruntări sângeroase, însă religia învingătoare a uniformizat cu timpul panteoanele. Între monoteisme se pare că nu există concurență la început, ci abia o dată cu ieșirea pe piața religioasă a Imperiului Roman, atunci când cetățenii imperiului au devenit interesați de monoteisme. Firestone însă nu menționează că între esenieni și saducheii nu era nici o punte de legătură, precum și faptul că între creștini și celelalte culte monoteiste iudaice a existat un conflict extrem de radical începând cu ultimii ani din viața lui Iisus Hristos.

Primul răspuns a fost acela al arhiepiscopului Michael Fitzgerald, președinte al Consiliului Pontifical pentru Dialog Interreligios, care a expus poziția oficială catolică, potrivit cu care monoteismul nu poate fi privit ca evoluând din politeisme, ci Dumnezeu a sădit dintotdeauna în sufletul uman o atracție către El. În plus, nu se poate respinge ușor, nici la nivel academic, ideea existenței exodului și a monoteismului iudaic de dinaintea prezenței iudeilor în Canaan.

Al treilea vorbitor a fost Mahmoud Ayoub, profesor de studii islamice la Temple University, în Philadelphia. Răspunsul său privește două dimensiuni. Întâi de toate, este necesar ca dialogul să aibă un efect social, pentru că tensiunile interreligioase au loc în primul rând la acest nivel, iar teoria profesorului Firestone ar trebui să probeze un efect dincolo de speculația academică. În al doilea rând, există specialiști de istoria veche a Israelului care susțin poziția opusă, a unui monoteism mai vechi de perioada exilică.

Arhiepiscopul Fitzgerald a continuat oferind perspectiva catolică asupra lui Avraam, “părintele nostru întru credință” și model al credinței și speraței. Chemarea lui reprezintă un element pivotal în planul economiei divine pentru salvarea umanității, iar faptul că Iisus a acceptat circumciderea reflectă acceptarea de a fi parte din legământul lui Avraam.

Răspunsurile au ridicat probleme importante între cele trei religii, precum reunoașterea cărților sfinte ale celorlalte ca inspirate, numărul de legăminte acceptat și dacă, de fapt, credința cu care una dintre religii se raportează la propria Scriptură și la legământul lui Avraam nu respinge în consecință celelalte două religii.

Cel de-al treilea invitat, profesorul Ayoub, a subliniat în prezentarea sa perspectiva musulmană, conform cu care Avraam este “fondatorul arhetipal al religiei adevărate”, “părinte al celor ce cred”, “profet și părinte al tuturor profeților” și prototip al ființei umane perfecte. În plus, el este întemeietorul pelerinajului musulman, hajj, prin care orice practicant reface de fapt pelerinajul arhetipal al lui Avraam. Dar, dincolo de micile diferențe de viziune, Avraam este personajul care trebuie să unească în dialog cele trei religii și un prim pas spre acest scop ar fi depolitizarea lui. Ayoub mai sugerează că, dincolo de curtoazia necesară inițierii dialogului, cele trei religii ar trebui să conceapă un “dialog al vieții”, împotriva crimei, războiului și in justiției. În plus, Ayoub mai propune un “dialog al doctrinei” și unul al “credinței”, în care cunoașterea celuilalt ar trebui să adâncească cunoașterea de sine.

În încheiere, Dr. Irfan Omar, profesor de tradiție islamică și istoria religiilor la Marquette, a menționat faptul că cele trei religii și-au creat identitatea printr-o interacțiune istorică, fie respingând, fie adoptând caracteristici ale celuilalt. Dincolo de anumite perioade istorice și zone geografice de coabitare eirenică a celor trei religii, ideea de dialog explicit apare în contextul umanismului, fie el secular sau creștin, al secolului al nouăsprezecelea. În fapt, toate cele trei religii au nevoie de introspecție și reexaminare a propriei istorii care, în fiecare dintre cazuri, prezintă momente lipsite de glorie. Există apoi mai multe tipuri posibile de dialog, dar probabil că cel mai autentic este acela în care intenționezi să înveți de la celălalt și, prin el, să înveți despre tine. Reluând o idee a lui Hans Küng, dialogul ar trebui să fie o deschidere mentală care transcende toleranța. El ar trebui apoi extins din mediul universitarilor și dispersat cât mai larg posibil în toate mediile sociale.